

Protokół

z posiedzenia Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Polski,
które odbyło się w dniu 12 grudnia 2001 roku.

Posiedzenie odbyło się w gmachu Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii przy ul. Wspólnej 2 w Warszawie. W posiedzeniu uczestniczyli członkowie Komisji – według załączonej listy obecności (zał. 1.).

Obrady prowadził dr Maksymilian Skotnicki, przewodniczący Komisji.

Obrady odbywały się według następującego porządku dnia:

1. Zagajenie Przewodniczącego Komisji dr Maksymiliana Skotnickiego
2. Przyjęcie protokołu z poprzedniego posiedzenia
3. Informacja na temat opracowania projektu 3 PN – ISO 3166 dotyczącego kodów nazw krajów i ich jednostek administracyjnych
4. Informacja na temat opracowywania polskiego nazewnictwa geograficznego świata
5. Zaopiniowanie wykazu nazw geograficznych dotyczących Ameryki Łacińskiej do publikacji w ramach polskiego nazewnictwa geograficzne świata
 - a) wprowadzenie autora
 - b) koreferat recenzenta
 - c) dyskusja
6. Informacja o VIII Konferencji ONZ dla Standaryzacji Nazw Geograficznych (Berlin, 2002 r.)
7. Wolne wnioski

Ad. 1. Posiedzenie komisji otworzył Przewodniczący dr M. Skotnicki witając wszystkich przybyłych.

Ad. 2. A. Czerny zgłosił zastrzeżenia do treści protokołu z drugiego posiedzenia Komisji (27 czerwca 2001) dostarczonego wszystkim członkom Komisji wraz z materiałami na trzecie posiedzenie. Według niego w punkcie 3b protokołu zamiast stwierdzenia „wykaz państw niepodległych i terytoriów zależnych był w układzie kontynentalnym” powinno być „wykaz państw niepodległych i terytoriów zależnych był w układzie alfabetycznym” oraz również w tym punkcie zamiast stwierdzenia „w przypadku państw posiadających większą ilość języków oficjalnych (np. Indie, Republika Południowej Afryki) podawać tylko jedną nazwę oficjalną” powinno być „w przypadku państw posiadających większą ilość języków oficjalnych (np. Indie, Republika Południowej Afryki) nazwy podawać w ograniczonej do rozsądnego minimum liczbie języków”.

Po wyjaśnieniach protokolanta i konsultacji z prezydium zgodzono się na wniesienie powyższych uwag do protokołu z obecnego posiedzenia. Po uwzględnieniu powyższych zastrzeżeń protokół z drugiego posiedzenia Komisji został jednogłośnie przyjęty.

Ad. 3. Mgr Hanna Kłodnicka z Polskiego Komitetu Normalizacyjnego przedstawiła informacje o Normie ISO 3166 dotyczącej kodów krajów. Aktualna wersja tej normy ukazała się w roku 1997 i składa się z trzech części: kodów nazw krajów (obejmuje państwa, terytoria zależne i terytoria specjalne), kodów jednostek administracyjnych oraz kodów poprzednio używanych nazw krajów (obejmuje kody obecnie nieużywane, lecz pojawiające się od momentu powstania normy w 1974 roku).

Wątpliwości budzi część pierwsza dotycząca kodów nazw krajów. Obok kodów muszą się bowiem pojawić pełne i skrócone nazwy tych krajów w języku polskim. Po przesłaniu ankiet m. in. do MSZ i Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Polski pojawiły się rozbieżności dotyczące niektórych nazw krajów. Wątpliwości dotyczą stosowania następujących form skróconych nazw:

Holandia czy Niderlandy

Australia czy Związek Australijski

Wielka Brytania czy Zjednoczone Królestwo

Czechy czy Republika Czeska

Watykan czy Stolica Apostolska

Korea Północna czy Koreańska Republika Ludowo-Demokratyczna

Korea Południowa czy Republika Korei

Na temat stosowania różnych form nazw państw wywiązała się dyskusja. Głos zabrał m. in. A. Czerny, który twierdził, że należy stosować takie formy nazw jakie są zawarte w

wykazie *Nazwy Państw Świata, ich Stolic i Mieszkańców* będącym wynikiem prac Komisji. R. Król stwierdził natomiast, że należy używać oficjalnych form nazw, czyli takich jakie wymaga protokół dyplomatyczny. Nie zgodził się z tym D. Kalisiewicz stwierdzając, że należy wyraźnie rozdzielić oficjalne nazwy państw od nazw skróconych będących nazwami tradycyjnymi potocznie używanymi w naszym języku. Dlatego też nazwa Holandia jako nazwa skrócona nie jest nazwą oficjalną i nie należy zastępować jej nazwą Niderlandy, którą zarezerwować należy wyłącznie dla pełnej nazwy kraju będącej jego nazwą oficjalną i brzmiącej Królestwo Niderlandów. Wypowiedź tę poparł R. Zagórski, który stwierdził, że nie mogą decydować noty różnych państw domagające się by nazywać je w naszym języku niezgodnie z jego tradycją. Powinniśmy nie przejmować się takimi żądaniem, twierdził, i stosować nazwy tradycyjne.

I. Krauze-Tomczyk poinformowała członków Komisji, że istnieje projekt aby ustaleniom Komisji nadać charakter urzędowy poprzez publikowanie ich jako rozporządzenia odpowiedniego ministra. Spowodowało by to, że w przyszłości nie prowadzono by takich dyskusji, gdyż należałoby stosować takie nazwy jakie zatwierdziła Komisja.

Ostatecznie zgodzono się, że nazwy skrócone nie są nazwami oficjalnymi i należy dla nich stosować tradycyjne formy. Natomiast pełne formy nazw państwa, jako nazwy oficjalne, powinny mieć brzmienie zgodne z wymogami dyplomacji, z tym, że dla powszechnego użytku można i również dla nich stosować nazwy tradycyjne.

W związku z powyższą dyskusją zarekomendowano, jako stanowisko Komisji, aby stosować następujące skrócone nazwy państw:

dla Królestwa Niderlandów – **Holandia**

dla Związku Australijskiego – **Australia**

dla Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej – **Wielka Brytania**

dla Republiki Czeskiej – **Czechy**

dla Państwa Watykańskiego (Stolicy Apostolskiej) – **Watykan**

dla Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej – **Korea Północna**

dla Republiki Korei – **Korea Południowa**

Ad. 4. Przewodniczący Komisji M. Skotnicki przekazał, że przygotowywane polskie nazewnictwo geograficzne świata powinno zawierać około 30.000 nazw, z pierwszeństwem dla nazw z obszarów, na których używa się niełacińskich systemów pisma. Zaproponował aby tam, gdzie to autor wykazu uzna za stosowne, podawać egzonymy historyczne, których

znajomość może okazać się pożyteczna oraz ewentualnie te nazwy, które obok oficjalnych spotyka się na miejscu. Ustalenia te przyjęto bez zastrzeżeń. Zmiany te Przewodniczący zawarł w rozdanej zebrany nowej instrukcji dotyczącej sporządzania wykazu nazw.

Ponadto M. Skotnicki przedstawił do dyskusji następujące kwestie:

– w niektórych krajach jest zbyt dużo języków oficjalnych by podawać nazwy we wszystkich, propozycja jest taka, aby uwzględniać nazwy jedynie w językach używanych na mapach wydawanych w takich krajach,

– czy w słownikach terminów opracowywanych do wykazu podawać również określenia z języków nieoficjalnych, lecz pojawiających się na danych obszarach, np. terminy berberyjskie pojawiające się w nazwach północnej Afryki.

W dyskusji D. Kalisiewicz poparł podawanie nazw w językach powszechnie używanych lecz na danym terenie nie uznawanych za oficjalne. A. Pisowicz pytał, co zrobić z nazwami terytoriów de facto niepodległych. A. Karp powiedział, że z mapami wydawanymi w różnych oficjalnych językach mogą być kłopoty, gdyż np. w Indiach na takich mapach nazewnictwo zapisywane jest dość niekonsekwentnie i pojawiają się rozbieżności. A. Czerny zauważył, że często pojawiają się duże trudności ze zdobyciem map czy wykazów z nazwami w oficjalnych lokalnych językach, jak ma to miejsce w Rosji.

W wyniku dyskusji przyjęto ustalenie, że przy sporządzaniu wykazu nazw należy starać się podać nazwy obiektów i informacje na temat pojawiających się terminów również w językach nieoficjalnych. Kryterium ma być powszechne używanie danego języka na miejscu, przede wszystkim na mapach. Ustalenie to przyjęto jednogłośnie.

Ad. 5a. Mgr B. Fabiszewski przedstawił opracowany przez siebie wykaz nazw z obszaru Ameryki Południowej i Środkowej. Wykaz zawiera ponad 3000 nazw z obszarów wszystkich państw i terytoriów zależnych tego regionu. Wykaz ten w postaci wydruku został dostarczony przed posiedzeniem Komisji wszystkim jej członkom, tak aby mogli się z nim zapoznać i wnieść do niego swoje uwagi.

Ad. 5b. Prof. A. Bonasewicz przedstawił, jako recenzent, swoje uwagi do opracowanego wykazu. Proponował on m. in.: aby popuszczać obcojęzyczne określniki fizycznogeograficzne obiektów; aby dodać lub pominąć niektóre nazwy geograficzne i egzonimy; aby nie dawać podziałów administracyjnych niewielkich, liczących poniżej 1000 km², państw; aby pominąć egzonimy dla takich nazw jak Kostaryka, Portoryko, Kajenna, San Salvador.

Ad. 5c. W dyskusji najpierw poruszono kwestię używania określników przy nazwach obiektów. D. Kalisiewicz proponował aby podawać je po przecinku. R Zagórski twierdził, że należy je podawać w takim szyku w jakim występują w nazwie własnej. A. Czerny zaproponował aby nazwy podawać w pełnej formie z określnikiem i w formie skróconej bez określnika, jeżeli pozwala na to dany język i zasady używania danej nazwy. Ostatecznie w ciągu dalszej dyskusji uzgodniono, że przyjęta zostanie sformułowana powyżej propozycja A. Czernego.

Następnie dyskutowano nad nazwami jednostek administracyjnych państw. D. Kalisiewicz stwierdził, że podziały administracyjne zmieniają się zbyt często, aby można było mówić o ich poprawnym przedstawieniu. M. Skotnicki zwrócił uwagę, że celem przygotowywanej publikacji nie jest przedstawienie podziału administracyjnego, i że powinien on być traktowany tylko jako jedno z kryteriów doboru nazw. M. Zych zaproponował by podawać nazwy jednostek administracyjnych tylko dla tych państw, w których średnia wielkość jednostki administracyjnej przekracza 1000 km². A. Czerny zaproponował natomiast, żeby ograniczyć się do ważniejszych państw oraz tych, które nie posługują się alfabetem łacińskim. D. Kalisiewicz zaproponował, aby pozostawić tę kwestię do rozstrzygnięcia samym autorom wykazów na zasadzie podejścia zdroworozsądkowego. Komisja zatwierdziła tę ostatnią propozycję.

Dużą dyskusję wywołała kwestia czy likwidować egzonimy Kostaryka, Portoryko, Kajenna i San Salvador zastępując je nazwami oficjalnymi Costa Rica, Puerto Rico, Cayenne i San Salvador oraz czy likwidować egzonimy oboczne. Przewodniczący M. Skotnicki stwierdził, że wszystkie zmiany polegające na dodaniu bądź usunięciu egzonimu powinny być odpowiednio udokumentowane i zaznaczone w protokole z posiedzenia Komisji, tak, aby w przyszłości można było dojść jakimi przesłankami kierowała się Komisja wprowadzając takie zmiany. Uchwałę w tej sprawie przyjęto jednogłośnie. W dyskusji pojawiały się różne argumenty za i przeciw kwestionowanym egzonimom. W wyniku głosowania postanowiono:

- zachować egzonim Kostaryka (13 członków Komisji za, 1 wstrzymał się, nie było nikogo przeciw);
- zachować egzonim Portoryko (8 za, 4 wstrzymało się, 2 przeciw);
- zachować egzonim Kajenna (9 za, 1 wstrzymał się, 4 przeciw);
- usunąć egzonim San Salvador (nikt nie był za, 1 wstrzymał się, 13 przeciw); dyskutanci zgodnie stwierdzili, że wprowadzone poprzednio spolszczenie nazwy San Salvador nie ma uzasadnienia.

Ustalono również, że należy pozostawić egzonimy oboczne jeżeli wynika tak z tradycji używania danych nazw. Jednak egzonim preferowany przez Komisję powinien znaleźć się na pierwszym miejscu wykazie.

Pojawił się również problem, czy tworzyć egzonimy dla nazw jednostek administracyjnych jeżeli ich oficjalne nazwy pochodzą od nazw innych obiektów geograficznych dla których istnieją polskie egzonimy. M. Skotnicki opowiedział się za tym, by w tych przypadkach nie tworzyć nowych egzonimów tylko stosować nazwy oficjalne. M. Zych postulował aby decyzje pozostawić autorom opracowującym poszczególne kraje. R. Zagórski uważa natomiast, że takie nazwy należy tłumaczyć. D. Kalisiewicz zauważył, że innym przypadkiem są nazwy jednostek administracyjnych pochodzące od nazw obiektów fizjograficznych, a innym nazwy pochodzące od nazw miast i innych jednostek administracyjno-historycznych. Komisja zgodziła się przyjąć ustalenie, że można, o ile jest to uzasadnione, tłumaczyć nazwę jednostki administracyjnej gdy pochodzi ona od innej nazwy posiadającej polski egzonim.

Zajęto się również pojawiającym się problemem nazw podobnych. Często zdarza się, że jeden obiekt geograficzny ma swój egzonim, a inny nazywający się identycznie lub podobnie już nie. Pojawiły się trzy różne propozycje: aby wszystkie takie nazwy spolszczać; aby w takim przypadku stosować wszystkie nazwy oryginalne; aby zachować tak jak jest obecnie, czyli tylko niektóre z tych nazw posiadają egzonimy. Przyjęto tę trzecią propozycję.

Na koniec tej długiej dyskusji Przewodniczący poprosił, aby ci członkowie, którzy mają jakieś uwagi do omawianego wykazu nazw, spisali je i wręczyli autorowi. Uwagi nie podlegające dyskusji powinien on wnieść do wykazu, a te, które należy przedyskutować, bo pojawiają się przy nich wątpliwości, zostaną przedstawione na następnym posiedzeniu Komisji.

Ad. 6. I. Krauze-Tomczyk przedstawiła informacje o VIII Konferencji ONZ dla Standaryzacji Nazw Geograficznych, która ma odbyć się w Berlinie w przyszłym roku oraz o mającej odbyć się jednocześnie XXI sesji Grupy Ekspertów ONZ ds. Nazewnictwa Geograficznego. W rozdanych materiałach znalazła się informacja o programie konferencji i sesji.

W czasie konferencji odbędzie się wystawa dotycząca nazewnictwa geograficznego na której strona polska powinna się odpowiednio zaprezentować. Na konferencję należy przygotować dwa zaktualizowane opracowania: nowe wydanie słownika toponimicznego oraz nowe wydanie wykazu nazw państw świata.

I. Krauze-Tomczyk zaapelowała również o aktywne uczestnictwo w Konferencji poprzez przygotowanie referatów, zgłoszenie się do prac w poszczególnych Grupach Roboczych oraz zgłoszenie się do zespołu, który zająłby się przygotowaniem wystawy nazwniczej towarzyszącej Konferencji.

Ad. 7. Z powodu braku czasu punkt ten nie został zrealizowany.

Ustalono, że następne posiedzenie Komisji odbędzie się 20 lutego 2002 roku.

Na tym posiedzenie zakończono.

Protokółował:

mgr Maciej Zych

Sekretarz Komisji

mgr Izabella Krauze-Tomczyk

Przewodniczący Komisji

dr Maksymilian Skotnicki